

7.3.9 Uskonto

Uskonnon opetuksen keskeisenä tavoitteena on tarjota oppilaalle tietoja, taitoja ja kokemuksia, joiden pohjalle hän rakentaa omaa kulttuuri-identiteettiään ja hahmottaa uskontojen merkitystä ympäristössä. Tavoitteena on myös oppilaan elämänhallintataitojen vahvistaminen ja eettisyyteen kasvaminen. Opetuksen tavoitteena on perehdyttää oppilas omaan uskontoon, suomalaiseen katsomusperinteeseen ja tutustuttaa hänet muihin uskontoihin.

Huoltajille tiedotetaan koulunkäynnin alkaessa uskonnon opetuksen järjestämisestä ja oppilaan mahdollisuudesta osallistua oman uskontonsa tai elämäkatsomustiedon opetukseen. Myös koulun uskonnollisista tilaisuuksista ja juhlista tiedotetaan huoltajille ja oppilaille varataan vaihtoehtoisia mahdollisuuksia uskonnonvapauslain mukaisesti.

7.3.9.1 Evankelisluterilainen uskonto

Peruskoulussa on tärkeää antaa oppilaalle mahdollisimman laaja uskuntoon liittyvä yleissivistys, joka antaa hänelle aineksia oman maailmankuvan muodostamiseen ja ihmisenä kasvuun. Oman uskonto- ja kulttuuriperinteen entistä parempi tunteminen on edellytys monikulttuurisen vuorovaikutuksen onnistumiselle. Länsimaisen kulttuurimme arvopohja rakentuu keskeisesti kristillisille ja humanistisille perusarvoille, jotka ovat samalla oppilaan eettisen kehityksen välineitä. Nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa on erityisen tärkeää tiedostaa juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin keskinäinen yhteys.

Oppilaat tutustuvat uskonnon eri ilmenemismuotoihin lähtökohtana oma lähiympäristö. Luterilaisen kirkon opetusperinteestä käsin tutustutaan Jeesuksen persoonaan ja opetukseen sekä Vanhan testamentin kertomuksiin. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia keskustella aikuisten ja vertaistensa kanssa heidän omasta elämämpiiristään nousevista aiheista sekä soveltaa niihin kristinuskon keskeistä sisältöä. Erityisesti korostetaan jokaisen ihmisen arvoa riippumatta hänen ominaispiirteistään kuten esimerkiksi lahjakkuudesta, varallisuudesta tai ulkonaisesta olemuksesta.

Opetuksessa otetaan huomioon sekä suuren kaupungin kehittyvä kulttuuri että ympärillämme oleva laaja maaseutu, toisen kansankirkon läsnäolo, paikalliset herätysliikkeet sekä maahanmuuttajat kulttuuriperintöineen. Opetuksella pyritään vahvistamaan oppilaan turvallisuudentunnetta ja etsimään elämälle tarkoitusta Jumalan jatkuvan luomistyön kautta. Oppilasta rohkaistaan myös kohtaamaan omia tunteitaan ja jakamaan kokemuksia muiden kanssa.

Työtavat

Vuosiluokat 1–6

Uskonnonopetuksessa käytetään monimuotoisia, elämyksellisiä työtapoja niin, että uskonto oppiaineena koetaan mielekkääksi ja kiinnostavaksi. Mielekkyys lähtee omakohtaisista kokemuksista ja mahdollisuuksista purkaa ajatuksia ja tunteita keskustelemalla opettajan ja muiden aikuisten ja toisten samanikäisten kanssa. Kulloinkin esillä olevan tietoaikaisen mahdollisimman avoin käsittely herättää oppilaassa kiinnostuksen uskonnollisiin asioihin.

Tärkeimpinä työvälineinä uskonnonopetuksessa ovat oppikirjojen ohella kertomukset sekä Raamatusta että muista kirjoista. Perinteisen kertomisen ja lukemisen lisäksi kertomuksia voidaan nykytekniikkaa hyödyntäen kuunnella ja katsella ja tehdä omia tallenteita. Raamattu on tärkein lähdekirja, jota oppilaan tulee vähitellen oppia käyttämään itsenäisesti.

Pedagoginen draama eri muodoissaan tarjoaa monia käyttökelpoisia menetelmiä. Taiteet ovat eriomainen tapa tutkia ja tulkita asioita. Opetusta voi elävöittää taidekuvin ja tekemällä itse kuvia, laulamalla ja kuuntelemalla erilaista opetukseen soveltuvaa musiikkia ja tutustumalla kirjallisuuden avulla käsillä olevaan aiheeseen. Uskonnolliset kysymykset herättävät myös tarpeen keskustella, ja keskustelu onkin työskentelyn kenties tärkein osa. Saadut elämykset voidaan prosessoida ja sulatella itse tehtyihin töihin esimerkiksi askarrellen, muotoillen ja maalaten käyttämällä erilaisia materiaaleja ja välineitä.

Tiedon hankkimisessa käytetään perinteisten oppikirjojen ja opetuskeskustelujen lisäksi tietotekniikkaa. Verkkoysteys ja tekstinkäsittely mahdollistavat muun muassa ryhmätyöskentelyn (Riihi-ympäristö), tiedon keruun ja muokkauksen tai esimerkiksi kirjeenvaihdon maailmalla työskentelevän lähetysohjekijän tai kummikoulun kanssa.

Vierailut erilaisiin kohteisiin (kotiseurakunta ja nähtävyydet ym.) sekä vierailijoiden kutsuminen koululle suovat oppilaalle mahdollisuuden tutkia opiskeltavia asioita aidoissa tilanteissa kysellen ja keskustellen. Yhteistyö kotiseurakunnan ja sen työntekijöiden kanssa on erityisen tärkeää.

7. luokka

Suurten maailmanuskontojen opiskelussa on tärkeää käyttää uskontojen omasta kulttuurista lähtöisin olevaa materiaalia kuten tekstejä, taidetta, musiikkia ja mahdollisesti jopa rituaaleja. Näiden avulla päästään elämykselliseen oppimiseen. Olennaista on myös uskontoihin liittyvän symbolikielen tuntemus. Oulussa on sekä buddhalaisia että islamilaisia maahanmuuttajia, joiden kanssa voi olla kanssakäymisessä.

Raamattuun tutustutaan yläasteella lähinnä Raamatun omien tekstien kautta. Tällöin on tärkeää käydä alustavasti läpi Raamatun teologiseen tutkimukseen ja tulkintaan liittyvää tietoainesta. Raamattu on länsimaisen kulttuurin perusteos, joten sen vaikutusta ei voi juuri liioitella. Tekstien yhteydessä luovan ilmaisun keinot ja taiteet eri muodoissaan auttavat syvempään kosketukseen kulttuuriperinteen kanssa. Esimerkiksi oppilaiden piirtämät sarjakuvat Raamatun henkilöistä ja kertomuksista antavat mahdollisuuden elämykselliseen oppimiseen, kunhan pidetään huolta tarpeeksi suuresta luovasta vapaudesta. Tärkeää on myös avoin keskustelu, jonka edellytyksenä ovat opettajan perustiedot teologian ja uskontotieteen alalta.

8. luokka

Kristillisen kulttuurin tunteminen opetetaan paljolti samoilla menetelmillä kuin muukin historia. Historian opiskelussa käytettävät menetelmät sopivat hyvin opiskeltaessa uskonnon ilmenemismuotoja myös suomalaisessa kulttuurissa. Aktiiviset yhteydet kirkon piirissä eläviin ja työskenteleviin ihmisiin tuovat ajankohtaisuutta ja havainnollisuutta opetukseen. Oulussa on monia kristillisiä kirkkokuntia, ja molempien kansankirkkojen piispanistuimet sijaitsevat täällä, joten niiden kanssa voi järjestää esimerkiksi vierailuja tai esitellä niiden katukuvassa näkyviä rakennuksia. Lisäksi on huomioitava, että valtaosa 8.-luokkalaisista käy rippikoulua. Oppilaiden omatoiminen vihkotyöskentely auttaa hahmottamaan laajoja kokonaisuuksia ja sallii yksilöllisen työskentelyn. Vihkon voi arvostella koesuorituksena.

9. luokka

Tärkein työtapana etiikkaa opiskeltaessa on pohdiskelleva keskustelu, joka avaa oppilaille eettisten arvojen ja normien taustoja sekä aatehistoriallisia lähtökohtia. Materiaalia ja aiheita saa niin tiedotusvälineistä kuin oppilaiden omasta elämänpiiristä. Draamapedagogiset menetelmät auttavat oppilaita erityisen hyvin samaistumaan toisiin ihmisiin ja kehittymään empaattisemmiksi ja myös itseään paremmin tunteviksi. Integrointi muihin oppiaineisiin on etiikan yhteydessä erityisen hedelmällistä (yhteiskuntaoppi, historia, biologia).

Maailmankuvaosiossa ei ole käytettävissä varsinaista oppikirjaa, joten oppilaan itsenäisen tiedonhankinnan taidot kehittyvät (koulujen omat kirjastot, yleiset kirjastot ja Internet). Oppilaat

tekevät vihkotyötä, laativat esityksiä tai portfoliotyyppejä kokonaisuuksia, joita syvennetään opettajajohtoisella opetuskeskustelulla.

Oppimisympäristö

Monimuotoisen oppimisen toteutuminen edellyttää opetustilojen muunneltavuutta. Lähtökohtana toimivalle kokonaisuudelle ovat sekä rauhallisen yksilöllisen työskentelyn että ryhmätyöskentelyn mahdollistavat kalusteet. Ihanteellisia olisivat liikuteltavat sermit, jotka ovat käytännöllisiä ja käteviä tilanjakajia ja käyvät hyvin myös teatteriesityksiin. Draamatyöskentelyä, kuvataiteita, askartelua ja portfolioita varten tarvitaan monenlaista välineistöä.

Käyttökelpoisia opetusvälineitä ovat edelleen opetusohjelmat ja dokumentit, kartat, pohjapiirrokset ja mahdolliset pienoismallit. Osa näistä voidaan toteuttaa yhdessä oppilaiden kanssa. Sähköisiin perusvälineisiin kuuluvat tietokone verkkoyhteyksineen ja muut AV-välineet (piirtoheitin, video- ja televisiolaitteet, CD-radionauhuri). Video- ja digikamera ovat hyviä esimerkiksi vierailujen ja erilaisten projektien dokumentointiin.

Arviointi

Uskonnon arviointi oppiaineena on haaste opettajalle. Uskonnon oppisisällöt koostuvat paitsi tiedollisista aineksista myös affektiivisista kokemuksista. Oppilas on opetuksessa mukana koko persoonallaan. Näin ollen opettajan tulee arvioida monipuolisesti oppilaan tuntityöskentelyä ja kirjallisia tuotoksia. Mitä pienemmistä oppilaista on kysymys, sitä enemmän painottuu tunnilla osallistuminen.

Oppilaan tuntityöskentelyä voi arvioida monella tapaa. Lähtökohtana on aktiivinen osallistuminen ja kiinnostus oppiainesta kohtaan. Oppilaan aktiivisuus näkyy osallistumisena opetuskeskusteluihin, ryhmätyöskentelyyn sekä ilmaisuharjoituksiin ja esityksiin. Oppilaiden kriittiset kysymykset edistävät koko luokan oppimista, joten useimmiten ne voidaan ottaa arvioinnissa positiivisesti huomioon.

Oppilaan tiedonhankinta- ja hallintataitoja arvioidaan erilaisten kirjallisten tuotosten avulla. Ryhmätyöt, portfoliot, vihkotyöskentely, raportit ja päiväkirjat kertovat tunnilla tehdyn työn tuloksista. Eri kokonaisuuksien lopussa pidetyt kokeet antavat tietoa siitä, mitä ja miten hyvin on opittu. Oppilaiden itsearvioinnista on opettajalle suuri apu.

Päättöarviointi korostaa OPH:n antamia perussisältöjä ja niitä on helpoin mitata erilaisilla kokeilla, vihkotyöskentelyllä ja tuntiaktiivisuudella. Syvyysulottuvuus on vaikeampi arvioida. Tavoitteena on mahdollisimman hyvä tasapaino yleissivistävän aineksen ja maailmankuvaa prosessoivan aineksen kesken.

Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet tulevat hyvin käsitellyiksi uskonnonopetuksessa, koska useimpien niiden sisältämät arvot nousevat suurelta osin kristinuskon arvoista. Aihekokonaisuudet painottuvat seuraavasti luokilla 1–6. (Aihekokonaisuuksista on laadittu Riihi-ympäristöön tarkkoja ja käytännönläheisiä esimerkkejä. Siksi seuraavassa tyydytään vain yleisiin mainintoihin.)

Vuosiluokka	Aihekokonaisuus
1–3	ihmisenä kasvaminen, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, yhteisöllisyys, turvallisuus ja vastuu ympäristöstä
4	kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, ihmisenä kasvaminen, turvallisuus
5	kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, viestintä ja mediataito, ihmisenä kasvaminen, teknologia ja ihminen
6	kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, yhteisöllisyys, ihmisenä kasvaminen, viestintä- ja mediataito
7	kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, ihmisenä kasvaminen
8	ihmisenä kasvaminen, osallistuva kansalaisuus, vastuu ympäristöstä, turvallisuus, teknologia ja ihminen sekä kulttuuri-identiteetti
9	kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, teknologia ja ihminen, viestintä ja mediataito

Tavoitteet ja sisällöt

Alkuopetuksessa uskonnon opetusta toteutetaan pääsääntöisesti teemakokonaisuuksina. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden elämäntilanteet ja tuetaan oppilaiden eettisyyden ja vastuullisuuden kasvua. Eettinen keskustelu viriää usein arkipäivän tilanteista.

Luokat 1–2

Tavoitteet	Sisällöt
"Jumalan kämmenellä" Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • oppii ymmärtämään elämän ainutkertaisuutta. • suhtautuu suvaitsevaisesti ja oikeudenmukaisesti toisiin ihmisiin. • pohtii oikeaa ja väärää lasten elämässä • oppii luottamaan Jumalan huolenpitoon 	<ul style="list-style-type: none"> • olemme kaikki erilaisia: erilaisia perheitä, ystävät lähellä ja kaukana (yhteys yltin tavoitteisiin ja ihmisenä kasvamisen aihekokonaisuuteen) • oppilaiden kokemuksia syntymästä ja kuolemasta, sekä kasteeseen ja hautajaisiin liittyviin tapoihin tutustumista • enkelit turvana • esimerkkejä Jeesuksen ihmeteoista
"Nyt sytytämme kynttilän" <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas tutustuu Jeesuksen syntymään ja lapsuuteen. 	<ul style="list-style-type: none"> • adventin aika: Jeesuksen odotus • joulun aika: Jeesuksen syntymä • jouluperinteitä ja -tapoja • Jeesuksen lapsuus
"Kellot kaikuu" <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas tutustuu kotiseurakuntaan ja sen toimintaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan Raamattuun erityisenä kirjana • rukous on puhetta Jumalan kanssa • lähikirkkoon tutustuminen • seurakunnan työntekijöiden toimintaan tutustuminen • esimerkkejä oman seurakunnan lähetystyöstä
"Lensi maahan enkeli" Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu pääsiäisajan tapahtumiin. • ymmärtää, että itsekkin saa pyytää ja antaa anteeksi. 	<ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan Jeesuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen liittyviin Raamatun kohtiin • keskustellaan pääsiäiseen liittyvistä uskonnollisista tavoista ja perinteistä luterilaisessa ja ortodoksisessa kirkossa • pohditaan anteeksipyytämisen ja anteeksiantamisen merkitystä
"Jumala loi" <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas oppii luonnon kunnioitusta. 	<ul style="list-style-type: none"> • luomiskertomukseen tutustuminen • ihmisen aseman pohtiminen • koululaisen valinnat ja vastuu kestävästä kehityksestä (yhteys yltin sisältöihin)

3. luokka

Tavoitteet	Sisällöt
<ul style="list-style-type: none"> oppilas tutustuu Vanhan testamentin tutuimpiin kohtiin VT:n henkilöiden sitominen Raamatun tutuimpiin opetuksiin oppilas rohkaistuu luottamaan Jumalan huolenpitoon 	<ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan kertomuksiin syntiinlankeemuksesta, Nooasta, Aabrahamista, Joosefista ja Mooseksesta. Tutustutaan Daavidin ja Salomonin elämään. Keskustellaan Paimenpsalmin sisällöstä. Opetellaan Herran siunaus.
<ul style="list-style-type: none"> oppilas syventää tietojaan joulun ajan tapahtumista. oppilas oivaltaa vanhan ja uuden testamentin välisen yhteyden. 	<ul style="list-style-type: none"> Joulun tapahtumat luokan 1–2 luokan sisältöjä syventäen (messiasennustukset: Jesaja) ennustukset käyvät toteen.
<ul style="list-style-type: none"> oppilas pohtii oikeaa ja väärää ihmisen elämässä. 	<ul style="list-style-type: none"> Pohditaan kymmenen käskyn sisältöä nyky-yhteiskunnassa. Pohditaan kultaisen säännön merkitystä.
<ul style="list-style-type: none"> oppilas syventää tietojaan pääsiäisen tapahtumista. oppilas tulee tietoiseksi pääsiäisen jälkeisten tapahtumien liittymisestä kirkon syntyyn 	<ul style="list-style-type: none"> Pääsiäisen tapahtumat 1-2 luokan sisältöjä syventäen: ristiinnaulitseminen ja ylösnousemus, ilosanoma armosta. Helatorstain ja helluntain merkitys.
<ul style="list-style-type: none"> oppilas tutustuu seurakunnan lapsille ja nuorille suuntaamaan toimintaan. 	<ul style="list-style-type: none"> Tutustuminen kerhotoimintaan, leireihin, partioon, pyhäkouluun. Oppilaan kokemukset häistä sekä muista kirkollisista toimituksista ja niihin liittyvään juhlaperinteeseen tutustuminen.

4. luokka

Tavoitteet	Sisällöt
<ul style="list-style-type: none"> Oppilas tutustuu Jeesuksen elämään Uuden testamentin mukaan. Oppilas opettelee käyttämään Raamattua. 	<ul style="list-style-type: none"> Jeesuksen lapsuus ja toiminta: Jeesus ja Johannes, joulun ajan tapahtumat, Jeesuksen kaste, opetuslapset, Jeesuksen tunnustekoja, esimerkiksi Kaanaan häät, Jairuksen tytär, Kaksi sokeaa, Myrskyssä, Ruokkimisihme Tutustutaan evankeliumien kirjoittajiin (Matteus, Markus, Luukas ja Johannes).
<ul style="list-style-type: none"> Oppilas oppii Isä meidän–rukouksen ja tutustuu sen merkitykseen. 	<ul style="list-style-type: none"> Opetellaan Isä meidän -rukous.
<ul style="list-style-type: none"> Oppilas tutustuu kirkkovuoden juhlapyhiin ja niiden alkuperään. 	<ul style="list-style-type: none"> Käydään läpi kirkkovuoden pyhiä sekä eurooppalaisessa perinteessä vaikuttavia pyhimyksiä.
<ul style="list-style-type: none"> Oppilas käy vaihe vaiheelta läpi pääsiäisen tapahtumat. Oppilas pohtii pääsiäisen sanomaa ja merkitystä kristillisessä kirkossa. 	<ul style="list-style-type: none"> Pääsiäisen tapahtumat kuvataan evankeliumien mukaan opetuskeskustelun ja draaman avulla sekä kirjallisesti. Ylösnousemuksen toivoa pohditaan kristinuskon perustana esim. vierailijoiden kanssa.

5. luokka

Tavoitteet	Sisällöt
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> tutustuu Jeesuksen opetuksiin ja vertauksiin pohtii Jeesuksen opetusten sanomaa yhdessä muiden kanssa oppii käyttämään Raamattua itsenäisesti 	<ul style="list-style-type: none"> Käsitellään vertauksia Jumalasta ja Jumalan valtakunnasta sekä rakkaudesta monipuolisin menetelmin esimerkiksi draaman, sarjakuvan tai postereiden avulla. Kertomuksina ovat esimerkiksi Sinapinsiemen, Kallis helmi, Mereen heitetty nuotta, Kadonnut lammas, Armoton palvelija, Uskotut leiviskät, Kadonnut raha, Hyvä paimen, Kylväjä.
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> tutustuu kristinuskon syntyyn, alkuvaiheisiin ja leviämiseen 	<ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan apostoleihin, erityisesti Pietariin ja Paavaliin sekä heidän toimintaansa Tarkastellaan kristinuskon asemaa Rooman valtakunnassa alkuseurakunnan aikana. Opetellaan uskontunnus. Pohditaan Pyhä kolminaisuuden käsite.

<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> tutustuu kristinuskon myöhempiin vaiheisiin tutustuu ainakin joiltakin osin keskiajan kirkolliseen kulttuuriin Euroopassa kertoo kokemuksistaan muista uskonnoista ja uskonnollisista yhteisöistä tutustuu lähiympäristössään kohtaamaansa uskonnollisuuteen oppii hyväksymään vakaumukseltaan erilaisia ihmisiä. 	<ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan kristinuskon leviämiseen Euroopassa ja jakautumiseen ortodoksiseksi ja katoliseksi kirkoksi. Tutkitaan keskiajan kirkon elämää Euroopassa, esimerkiksi joitakin seuraavista: luostarit, kirkkorakennukset, musiikki, maalaustaide, paavius, ristiretket (integrointi historiaan). Keskustellaan Oulun alueen kristillisistä yhteisöistä, tehdään tutustumiskäyntejä mahdollisuuksien mukaan tai kutsutaan vierailijoita. Tutustutaan erilaisten kristillisten yhteisöjen juhlaperinteisiin Tutustutaan herätysliikkeistä herännäisyyteen ja lestadiolaisuuteen.
--	---

6. luokka

Tavoitteet	Sisällöt
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> tutustuu luterilaisen kirkon syntyvaiheisiin. vahvistaa luterilaista identiteettiään tiedostamalla reformaation suurten linjojen toteutumisesta kirkossamme ja yhteiskunnassamme pohtii luterilaisuuden merkitystä nyky-yhteiskunnassa ja omassa elämässään 	<ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan uskonpuhdistukseen ja Lutherin opetukseen ja toimintaan. Sisältöinä ovat Lutherin keskeiset opetukset, oppi vanhurskauttamisesta, oppi kahdesta regimentistä, kansankielen merkitys, tasa-arvon korostaminen papiston ja maallikoiden välillä, virsiperinteen keskeisyys. Käsitellään luterilaisuuden syntyä ja tuloa Suomeen, samoin Agricolan merkitystä (yhteys äidinkielen ja kirjallisuuteen). Pohditaan luterilaisen kirkon vaikutusta ympäröivään yhteiskuntaan (esimerkiksi lainsäädäntö ja koululaitos); kulttuuriin (musiikki: J.C. Bach, virret, gospel); taiteeseen (kirkkoarkkitehtuuri, maalaustaide, kirkkotekstiilit), kirjallisuuteen (Katekismus, 7 veljestä, vanhat postillat); arvoihin, keskustelua perinteisistä ja moderneista arvoista
<ul style="list-style-type: none"> Oppilas tutustuu monipuolisesti luterilaisen kirkon toimintaan Oulussa (yhteistyössä paikallisen seurakunnan kanssa). 	<ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan Oulun seurakuntiin ja kirkkoihin Tutustutaan kirkon virat ja seurakunnan päätöksenteko Tutustutaan seurakunnan toimintaan (jumalanpalveluselämä, pyhät toimitukset, diakonia ja lähetystyö, ekumenia). Oppilas hyödyntää oppimisessaan Oulun ev.lut. seurakuntien ja Tuomiokapitulin kotisivuja. Oppilas tutustuu valtakunnalliseen (Kotimaa) ja paikalliseen kirkolliseen lehdistöön (Rauhan tervehdys) sekä kirkkonettiin (www.evl.fi).
<ul style="list-style-type: none"> Oppilas tutustuu alustavasti Uuden testamentin syntyyn ja sisältöön tutustuu keskeiseen kristilliseen etiikkaan Jeesuksen opetuksista käsin pohtii ja keskustelelee omaan ja ympäristönsä elämään liittyvistä eettisistä kysymyksistä (erityisen hyvä mahdollisuus integraatioon terveystiedon kanssa). 	<ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan Jeesuksen tunnetuimpiin vertauksiin ja opetukseen (osa vertauksista on käsitelty jo 5. luokalla). Perehdytään varhaisnuoren elämän keskeisiin ja ajankohtaisiin eettisiin kysymyksiin esimerkiksi tupakka ja päihteet, seksuaalisuus, kaupallisuus ja sen muokkaama ihmiskuva, luonnon ja eläinten oikeudet, kiusaaminen, väkivalta ja väkivaltaviihde, (oppiaineiden integroinnin mahdollisuus).

Kirjallisuutta:

Dietrich Schwanitz. Sivistyksen käsikirja. Kaikki, mitä tulee tietää 2003

Hart Michael H. Ihmiskunnan 100 suurinta. Helsinki. 1979

Hattstein Markus. Maailman suuret uskonnot. Köln. 1997

Heininen Simo. Heikkilä Markku. Suomen kirkkohistoria. Helsinki. 1996

Järveläinen P. Kristinuskko ja moraali. Suomalaisen Teologisen Kirjallisuusseuran julkaisuja. Helsinki. 1992;

Lahdenperä P. ja Sahlén B. Syrjinnästä kaveruuteen. Työtapa oppilaiden asenteiden ja luokan

vuorovaikutussuhteiden kehittämiseksi. Kokkola. 1994.

Mannermaa Tuomo. Pieni kirja Jumalasta. Kirjapaja. 1996

Pitkänen P. (toim.). Kasvatuksen etiikka. Helsinki. 1996

- Pyysiäinen Markku ja Seppälä Jarkko (toim.). Uskonnonopetuksen käsikirja. Juva. 1998
- Riekkinen Wille. Pieni Kirja Jeesuksesta. Kirjapaja. 1995.
- Räisänen Heikki ja Saarinen Esko. Raamattutieto. Otava. 1995.
- Sihvo Hannes ja Nurmi Esko (toim.). Raamattu suomalaisessa kirjallisuudessa. Kaunis tarina ja Jumalan keksintö. Yliopistopaino. 2001.
- Sollamo R., Dundenberg I., Suokko E. ja Tuovinen R. Riitit, myytit ja Raamattu. 1997.
- Sollamo R. ja Dundenberg I. Naisia Raamatussa. Viisaus ja rakkaus. Yliopistopaino. 1992.
- Lukion oppikirjat; Yliopistoissa käytettävät teologian ja uskontotieteen peruskurssikirjat.

7.3.9.2 Ortodoksinen uskonto

Uskonnon opetuksen yhtenä keskeisimpänä tavoitteena on oppilaan ortodoksisen identiteetin vahvistaminen ja ylläpitäminen. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskonnon vaikutuksia yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Oppilas saa tietoa vaikutuskeinoista ja mahdollisuuksista, oikeuksista ja velvollisuuksista oman seurakunnan jäsenenä.

Uskonnon opetus tukee ja vahvistaa oppilaan myönteistä minäkuva ja ohjaa häntä kunnioittamaan elämää sen moninaisuudessaan. Oppilas oppii arvioimaan omaa toimintaansa, perustelemaan sitä ja ottamaan vastuuta. Oppilas oppii ottamaan huomioon toiset ihmiset. Uskontotunnit antavat monia mahdollisuuksia tunteiden ja omien ajatusten käsittelyyn. Omien tunteiden ja ajatusten ilmaisu sekä osallistuminen ja vuorovaikutus ovat osa uskonnon opetusta.

Oppilaalle pyritään jakamaan mahdollisimman laajasti paitsi oman kirkon kulttuuriperinnettä myös muita erilaisia maailmankatsomuksellisia aineksia. Tämä auttaa oppilasta jäsentämään omaa maailmankatsomustaan ja ymmärtämään muita kulttuureja.

Ortodoksisen uskonnon tavoitteena on auttaa oppilasta ymmärtämään, että yksilö rakentaa valinnoillaan paitsi omaa tulevaisuuttaan myös yhteistä tulevaisuuttamme. Oppilasta ohjataan toimimaan rakentavasti kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävänsä tulevaisuuden puolesta.

Työtavoista ja opetusmenetelmistä

Opetusryhmät ovat usein pieniä ja ne koostuvat monenikäisistä oppilaista. Tämä seikka rajaa monessa uskontoryhmässä joidenkin työskentelytapojen käyttöä. Yksilölliset työt ja parityöt soveltuvat hyvin uskontotunneille.

Värikkään lisän uskontotunneille tuovat monista eri kulttuuripiireistä tulleet ortodoksilapset. Erityisesti Venäjältä saapuu Oulun alueelle paljon maahanmuuttajia. Puutteellinen kielitaito voi aluksi tuottaa ongelmia myös uskonnon tunneilla.

Ortodoksista uskontoa opetetaan yhteistyössä kotien kanssa. Tämä näkyy muun muassa siinä, että oppilaiden vanhempia voidaan kutsua mukaan koululaisjumalanpalveluksiin. Ortodoksisen uskonnon opettajan ja vanhempien välinen kanssakäyminen hoituu pääasiassa tiedotteiden, reissuvihkojen, puhelinkeskustelujen ja tapaamisten välityksellä.

Ortodoksinen uskonnon opetus alaluokilla pyritään järjestämään oppilaan omalla koululla, jonne uskonnon opettaja saapuu. Oppitunnit pidetään samanaikaisesti oppilaan oman luokan uskonnon opetuksen kanssa tai ainakin niin, ettei oppilas jää jälkeensä muissa oppiaineissa.

Vuosiluokat 1–6

Alemmilla luokka-asteilla pyhyiden tuntemusta voidaan tuoda esille uskontotunnin alussa ja lopussa pidettävissä rukoushetkissä. "Kotialttarin" edessä oppilaat voivat sytyttää lampukan tai tuohuksen ja lukea rukouksia tai laulaa kirkkoveisuja. Kirkolliset juhlat ja paastot käsitellään opetuksessa. Tunneilla tutustutaan pyhien ihmisten elämään ja erityinen huomio kohdistetaan paikallisten pyhien elämäkertoihin.

Oulun ortodoksinen seurakunta on alueellisesti suurimpia seurakuntia ja se kuuluu Oulun ortodoksiseseen hiippakuntaan. Hiippakunnan laajuudesta johtuen sen alueella on tiettyjä erityispiirteitä: ortodoksisuus kolttalappalaisten keskuudessa, Vienan karjalaisuus, ruotsinkielinen ortodoksisuus ja siirtokarjalaisuus Laatokan Karjalasta. Jumalanpalveluksia pidetään siis suomeksi, ruotsiksi, saameksi ja venäjäksi. Erilaiseen ortodoksiseseen perinteeseen tutustuminen on olennaista.

Yhteys seurakuntaan tapahtuu jumalanpalveluselämään tutustumisen kautta. Vuoden aikana oppilaat osallistuvat koululaisjumalanpalveluksiin Oulun seurakunnan katedraalissa, muissa ortodoksisissa kirkoissa ja rukoushuoneissa. Oppilaille tarjotaan mahdollisuus osallistua seurakunnan toimintaan erilaisten tapahtumien, kerhojen, retkien ja leirien myötä. Myös oppituntien aikana tapahtuvat vierailut omaan ja muihin kristillisiin kirkkorakennuksiin ovat mahdollisia. Vieraiden kutsuminen uskontotunneille tuo mielenkiintoa oppitunteihin.

Uuden ja Vanhan testamentin tekstit ovat keskeinen osa ortodoksisen kirkon liturgisessa elämässä. Raamatun kertomuksiin syvennyttään mm. kerronnan, nukketeatterin, ikonitaiteen ja kirkkoveisujen avulla. Tunneilla opetellaan käyttämään Raamattua yhdessä ja itsenäisesti. Tietotekniikkaa voidaan käyttää yhtenä opetuksen apuvälineenä.

Ortodoksisilla uskontotunneilla erityisesti alkuopetuksessa luodaan paljon käsin esimerkiksi askartelemalla, piirtämällä ja tekemällä käsitöitä. Ortodoksinen uskonnon opetus voi toimia myös osana muuta koulutyötä. Uskontoa voidaan integroida koulun muihin oppiaineisiin kuten kuvaamataitoon, musiikkiin, historiaan, käsityöhön ja kotitalouteen. Ekumeeninen toiminta Oulun seudun kirkkokuntien välillä on herättänyt positiivista huomiota valtakunnallisella tasolla. Ortodoksipapin pitämät tilaisuudet tai uskonnon opettajan vierailutunnit voisi toteuttaa ekumeenisessa hengessä.

Vuosiluokat 7–9

Yläluokkien luokkien ortodoksioppilaat opiskelevat omana opetusryhmänään ja uskonnon opetuksessa käytetään vuorokurssijärjestelmää samoin kuin alaluokillakin. Seitsemännellä ja kahdeksannella luokalla opetuksen sisältönä on erityisesti kirkkohistoria, jolloin voidaan edetä opettajajohtoisesti oppilaiden tehdessä muistiinpanoja työvihkoonsa. Myös oppilaskeskeiset työtavat soveltuvat: ryhmätyöt ja yksilölliset työt kuten oppimispäiväkirja. Kun oppilaat tekevät esseitä ja referaatteja, he oppivat käyttämään kirjoja, sanomalehtiä, Internetiä tai muuta lähdemateriaalia tiedon hankkimiseen. Oppilaille painotetaan kriittistä media- ja viestintätaitoa.

Kuten alemmillakin luokkatasoilla jumalanpalveluksiin, sakramentteihin ja seurakunnan elämään osallistuminen voi olla osa ortodoksisen uskonnon opetusta. Vanhempien oppilaiden kanssa voidaan järjestää mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi tutustumismatka Uuden Valamon ja Lintulan luostareihin.

Eettisten asioiden opiskelussa tärkeintä on keskustelu, jossa pohditaan yhdessä ongelmaratkaisuja. Opetuksessa huomioidaan oppilaan oma elämäntilanne. Draaman käyttö on suositeltavaa. Nykyaikaa käsittelevät hetkeä koskettavat dokumentit ja elokuvat herättävät oppilaissa erilaisia tuntemuksia ja mielipiteitä. Paneelissa ja väittelyssä oppilaat pääsevät kertomaan ja perustelemaan mielipiteitään. Ortodoksinen etiikka nojaa opetuksessaan vahvasti Raamattuun, joten sitä käytetään paljon opetuksessa.

Aihekokonaisuudet

Ihmisenä kasvaminen

- Uskonnon opetus tukee oppilaan kokonaisvaltaista kasvua ja elämänhallinnan kehittymistä sekä yksilöllisyyden, terveen itsetunnon ja yhteisöllisyyden kehitystä. Erityisesti oppilas oppii toisten huomioon ottamista, arvioimaan toimintansa eettisyyttä ja tunnistamaan oikean ja väärän.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- Uskonto on osa oppilaan henkistä ja aineellista kulttuuriperintöä. Se on kulttuuri-identiteetin osatekijä. Kirkolliset juhlapyhät ovat osa suomalaista tapakulttuuria. Tutustumalla omaan suomalaiseen uskontoperinteeseen ja tutkimalla eurooppalaisen kulttuuri-identiteetin olemusta, erilaisia kirkkokuntia ja maailman uskontoja, oppilas kehittää valmiuksiaan kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja kansainvälisyyteen.

Viestintä ja mediataito

- Omien ajatusten ja tunteiden ilmaisu, osallistuminen ja vuorovaikutus ovat osa uskonnon opetusta. Tunneilla pyritään käyttämään mahdollisimman monipuolisesti viestinnän ja median välineitä. Oppilaille painotetaan kriittistä media- ja viestintäotetta. Kiinnitetään huomiota median välittämään kuvaan eettisistä asioista.

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

- Oppilas oppii ymmärtämään koulu yhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen merkitystä, toimintaa ja tarpeita yhteiskunnan toimivuuden näkökulmasta. Hän oppii osallistumaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja ottamaan vastuuta yhteisten asioiden hoidosta.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- Oppilas oppii keinoja edistää hyvinvointia omassa yhteisössään sekä ymmärtämään hyvinvoinnin uhkia ja mahdollisuuksia globaalilla tasolla. Uskonossa oppilasta ohjataan toimimaan rakentavasti kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävästä tulevaisuudesta. Oppilasta ohjataan huomioimaan yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta ja ihmisten hyvinvoinnista.

Turvallisuus ja liikenne

- Oppilas oppii edistämään väkivallattomuutta ja toimimaan kiusaamistilanteissa rakentavasti. Oppitunneilla käsitellään myös onnettomuus- ja kriisitilanteissa tarkoituksenmukaisesti toimimista, terveyttä ja turvallisuutta.

Ihminen ja teknologia

- Oppilas oppii käyttämään teknologiaa vastuullisesti ja kriittisesti. Käsitellään erityisesti tieteen kehitykseen, teknologiaan ja tietotekniikkaan liittyviä eettisiä kysymyksiä. Käytetään tietotekniikkaa opetuksen yhtenä apuvälineenä.

Arviointi

Arviointi on jatkuvaa, tavoitteellista, yksilöllistä ja oikeudenmukaista. Oppilaan oppimisvaikeudet huomioidaan ja hänelle tarjotaan mahdollisuutta suulliseen kokeeseen tai oppimistehtäviin. Arvioinnin pohjana ovat esimerkiksi tuntiaktiivisuus, kokeet, läksynkuulustelut, esitelmät sekä ryhmä- ja projektityöt. Arvioinnin apuna voivat olla itsearviointi ja kehityskeskustelu. Oppilaan osaaminen arvioidaan 8.–9. -luokilla perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerien pohjalta ja se perustuu monipuoliseen näyttöön.

Tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain

1. luokka	
Tavoitteet	Sisällöt
<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas oppii tuntemaan kirkkovuotta • Oppilas tutustuu oman seurakunnan toimintaan • Oppilas tutustuu Jeesuksen kotimaahan ja Jeesuksen elämän keskeisiin vaiheisiin • Oppilas pohtii elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä • Oppilas oppii ottamaan huomioon lähimmäisensä opetusryhmässä ja sen ulkopuolella. 	<ul style="list-style-type: none"> • kirkkovuoden juhlat: joulu, teofania ja pääsiäinen • oppilaan oma taivaallinen esirukoilija ja nimipäivä • paasto • kirkon pyhiä ihmisiä: Pyhä Nikolaos, pyhittäjät Sergei ja Herman • risti, ristinmerkki ja ikoni • rukous • seurakunnan lapsityö • sakramenteista ehtoollinen • Raamatun osat • elämää Palestiinassa • Jeesuksen elämän pääkohtia • oikea ja väärä, ystävyys ja suvaitsevaisuus
2. luokka	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu kirkkovuoden kierto • oppii tuntemaan omaa seurakuntaa ja lähiympäristönsä kirkkoja • syventää ortodoksisen kristillisyyden peruskäsitteitä • oppii ottamaan vastuuta teoistaan • tutustuu Jeesuksen elämään ja opetukseen. 	<ul style="list-style-type: none"> • tärkeimpien juhlien perinteitä ja tapoja • oppilaan nimikkopyhä • paasto • Johannes Kastaja • kirkkorakennus ja sen esineistö • seurakunnat • seurakunnan kerhot • evankelis-luterilainen kirkko • kodin uskonnollinen elämä • liturgia-jumalanpalvelus • kasteen, ehtoollisen ja katumuksen sakramentit • anteeksipyyntö ja -anto • lähimmäisenrakkaus • Jeesuksen elämän keskeisiä tapahtumia • Jeesuksen opetuksia • Jeesuksen työn jatkuminen lähetystyön muodossa
3. luokka	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu Vanhan testamentin kertomuksiin • oppii luottamaan Jumalan huolenpitoon • pohtii oikeaa ja väärää, hyvän ja pahan eroa • tarkastelee kirkon sakramenteja ja pohtii niiden merkitystä 	<ul style="list-style-type: none"> • alkukertomukset: luomiskertomus, syntiinlankeemus, vedenpaisumus • patriarkkakertomukset: Abrahamin, Isakin, Jaakobin ja Joosefin elämänvaiheita • Mooses – Israelin kansan vapauttaja • saapuminen Luvattuun maahan • ihminen Jumalan kuvana ja kaltaisena • liitto Jumalan kanssa • Jumala johdattelee Israelin kansaa • kymmenen käskyä • synti • katumus • anteeksi antaminen ja anteeksi saaminen • kaste, voitelu, ehtoollinen ja synnintunnustus
4. luokka	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy Jeesuksen elämään tutustumalla evankeliumien kertomuksiin • ymmärtää kirkon perinteeseen liittyviä tapoja 	<ul style="list-style-type: none"> • Palestiina Jeesuksen aikaan • Jumala valitsee Neitsyt Marian Jumalanäidiksi • Johannes Kastaja – Herran edelläkävijä • Jeesuksen syntymä, slaaviminen • Jeesuksen ympärileikkaus (uusi vuosi), nimenanto • Jeesuksen temppeliin tuonti, kirkottaminen • Jeesuksen kaste (loppiainen), veden pyhitys

<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy tarkasti suuren viikon ja pääsiäisen tapahtumiin • pohtii Jeesuksen julkista toimintaa • tarkastelee jumalanpalveluksia, kirkollisia tapoja ja kirkkorakennusta • perehtyy omaan seurakuntaan ja sen toimintaan • tietää luostarilaitoksen ja kirkollisia järjestöjä • tietää kirkon omia pyhiä ihmisiä 	<ul style="list-style-type: none"> • Jeesuksen kirkastuminen, ensihedelmän siunaaminen • Jeesuksen Jerusalemiin ratsastaminen (palmusunnuntai), virpominen • Jeesuksen ylösnousemus (pääsiäinen), ristisaatto, pääsiäisaika päättyy • evankeliumien syntyvaiheita • ihmeteot ja niiden merkitys • vertaukset Jumalan valtakunnasta ja Jumalasta opetuskeinona • opetuslasten tehtävä • liturgia (ehtoollisjumalanpalvelus) • kirkon esineistö • ikonostaasi • seurakunnan työntekijät • kerhotoiminta • munkki/nunna • Ortodoksisten Nuorten Liitto (ONL), Tuohustuli-lehti • Sergei ja Herman Valamolaiset • Arseni Konevitsalainen, Trifon Petsamolainen
<p>5. luokka</p> <p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy Jeesuksen opetustoimintaan, vuorisaarnan keskeisiin kohtiin • ymmärtää kirkkovuoden suurten juhlien ja paastoaikojen merkityksen kirkon elämässä • tietää kirkon marttyyreja • tuntee kirkon opin Pyhästä kolminaisuudesta • pohtii kirkon pelastusnäkemystä • tuntee lähiympäristönsä kristillisiä kirkkoja ja muita uskontoja. 	<ul style="list-style-type: none"> • lähimmäisen rakastaminen • hyväntekeväisyys • rukouksen merkitys, Isä meidän -rukous • autuuden lauseet – askelmat kohti Jumalan valtakuntaa • Jeesuksen opetus kymmenestä käskystä • kultainen sääntö • vertauksia viimeisestä tuomiosta • Jeesuksen suhtautuminen muukalaisiin, syntisiin • kirkon suuret juhlit • joulupaasto, suuri paasto, apostolien paasto ja jumalanäidin paasto • hengellinen paasto ja ruokapaasto • viikonpäivien pyhät muistot • apostolit Pietari ja Paavali • diakoni Stefanus, suurmarttyyri Georgios Voittaja • oman kirkon praasniekkapäivä eli nimipäivä - helluntai • Isä – Kaikkivaltias, Luoja • Poika - Jeesus Kristus, maailman Vapahtaja • Pyhä Henki – Jumalan armon välittäjä, kirkon elävöittäjä • taivas • kuolema • usko Jumalaan, Jumalan armo ja hyvät teot • taisteleva ja riemuitseva seurakunta • evankelisluterilainen kirkko • roomalaiskatolinen kirkko • helluntaiherätys • islam • juutalaisuus
<p>6. luokka</p> <p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • syventyy kirkon jumalanpalveluselämään ja sakramentteihin 	<ul style="list-style-type: none"> • liturgia • vigilia • paastoliturgia

<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy Raamattuun pyhänä ja inhimillisenä kirjana • tuntee kirkkonsa keskeisimpiä uskonopin kohtia • pohtii ortodoksisuuden merkitystä nyky-yhteiskunnassa ja omassa elämässään • perehtyy ortodoksisten kirkkojen taiteeseen ja vertailee niitä keskenään. • pääpiirteissään tuntee lännen kirkkojen kirkkotaidetta. 	<ul style="list-style-type: none"> • rukouspalvelus • hautausoimitus ja vainajien muistelu • kaste, voitelu, ehtoollinen, katumus, sairaanhoito, avioliitto, pappeus • jumalanpalveluspuvut ja muut kirkkotekstiilit • liturgiset värit • Vanhan ja Uuden testamentin syntyvaiheita • kirjoittajia • Raamatun kaanon • historialliset kirjat: kuningasten aika • profeetalliset kirjat: Jesaja, Jeremia, Hesekiel ja Daniel • Raamatun käyttö jumalanpalveluksissa: psalmit, epistola, evankeliumi • uskontunnustus • pyhä perimätieto • arvot • ikonitaide • kirkkoarkkitehtuuri • kirkkolauluperinne
<p>7. luokka</p>	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu kristinuskon varhaisvaiheisiin, sen opin kehittymiseen ja kirkon järjestäytymiseen • tarkastelee kirkon myöhempiä vaiheita • tietää kirkkojen välisistä yhteyksistä ja ortodoksisuuden yleismaailmallisuudesta 	<ul style="list-style-type: none"> • kirkon synty • apostolien lähetystehtävä, apostoli Paavali • marttyyrien aika • kirkolliskokoukset • kirkon hallinto • luostarilaitoksen kehittyminen • kristinuskon leviäminen Euroopassa • kirkon jakaantuminen: ortodoksinen ja roomalaiskatolinen kirkkokunta • protestanttiset kirkot: luterilainen, reformoitu, anglikaaninen kirkko ja vapaakirkkoja • ortodoksiset paikalliskirkot • ekumeeninen liike
<p>8. luokka</p>	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy Suomen ortodoksisen kirkon vaiheisiin ja suomalaisten uskonnollisuuteen • tutustuu kirkkonsa hallintoon ja järjestötoimintaan • tutustuu uskontoon ilmiönä ja uskonnon vaikutukseen yksilössä, yhteisössä ja kulttuurissa • tutustuu syvemmin suuriin maailmanuskontoihin. 	<ul style="list-style-type: none"> • ortodoksisen uskon juurtuminen Laatokan Karjalaan • luostarit: Valamo, Konevitsa, Petsamo ja Lintula hengellisen elämän keskuksina • Venäjän ja Ruotsin vallan aika • kirkko itsenäisessä Suomessa • siirtokarjalaisuus Oulun seudulla • herännäisyys, maallistuminen, uususkonnollisuus • Konstantinopolin patriarkaatti, kirkon hallintoelimet • seurakunnan hallinto • nuorisotoiminta: Ortodoksisten Nuorten Liitto, maailmanlaajuinen Syndesmos, seurakunnan kerhot, kristinoppileiri • aikuisjärjestöt: PSHV, Tiistaiseurat, Ortodoksinen Lähetys • symbolit, myytit, riitit, kultit, pyhän kokeminen • tiedollinen ulottuvuus, tunne ja toiminta • varhaiskantaiset uskonnot, hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan ja Japanin uskonnot • juutalaisuus, islam, Kristinusko
<p>9. luokka</p>	
<p>Oppilas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vanhan testamentin kymmenen käskyä

<ul style="list-style-type: none"> • tutustuu etiikan peruskäsitteisiin ja kristillisen etiikan yleispiirteisiin • syventyy pohtimaan yksilö- ja yhteisöeettisiä kysymyksiä ja osaa soveltaa niitä toiminnassaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • vuorisaarnan etiikka • etiikka ja moraali • arvot ja normit • Jumalan armo • hengellisten voimien vahvistaminen: rukous, sakramentit, paasto, Raamatun luku • käsitys synnistä • vastuu omasta itsestä, lähimmäisestä ja koko luomakunnasta • henkilökohtainen suhde Jumalaan ja muihin ihmisiin • ihminen Jumalan kuvana ja pyrkimys kaltaisuuteen • bioetiikka: esim. abortti, eutanasia, itsemurha • ihmissuhteet • työ- ja talouselämä • sota ja rauha • muuttuva maailma • ihmisoikeudet
---	---

7.3.9.3 Muut uskonnot

Opetushallitus on opetussuunnitelman perusteissa määritellyt, että kaikkien uskontosidonnaisten ryhmien opetuksessa noudatetaan seuraavia periaatteita:

Uskonnon opetuksessa tarkastellaan elämän uskonnollista ja eettistä ulottuvuutta oppilaan oman kasvun näkökulmasta sekä laajempina yhteiskunnallisena ilmiönä. Uskontoa käsitellään yhtenä inhimillisen kulttuurin vaikuttavana pohjavirtana. Uskonnon opetuksessa korostetaan oman uskonnon tuntemista sekä valmiutta kohdata muita uskontoja ja katsomuksia, etenkin suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttavia katsomusperinteitä.

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaalle tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa aineksia identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. Opetus antaa valmiuksia kohdata uskonnollinen ja eettinen ulottuvuus omassa ja yhteisön elämässä.

Opetuksen tavoite on uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

Opetuksen tavoitteena on

- perehdyttää omaan uskontoon
- perehdyttää suomalaiseen katsomusperinteeseen
- tutustuttaa muihin uskontoihin
- auttaa ymmärtämään uskontojen kulttuurista ja inhimillistä merkitystä
- kasvattaa eettisyyteen ja auttaa ymmärtämään uskonnon eettistä ulottuvuutta.

7.3.9.3.1 Katolinen uskonto

Uskonnon opetuksessa tarkastellaan elämän uskonnollista ja eettistä ulottuvuutta oppilaan oman kasvun ja identiteetin näkökulmasta sekä laajempina yhteiskunnallisena ilmiönä. Uskontoa käsitellään yhtenä inhimillisen kulttuurin vaikuttavana pohjavirtana. Uskonnon opetuksessa korostetaan oman uskonnon tuntemista sekä valmiutta kohdata muita uskontoja ja katsomuksia, etenkin suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttavia katsomusperinteitä. Muita uskontoja tarkastellaan niiden omista lähtökohdista käsin.

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaalle tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa aineksia identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. Opetus antaa valmiuksia kohdata uskonnollinen ja eettinen ulottuvuus omassa ja yhteisön elämässä. Opetuksen tavoite on uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

Opetuksen tavoitteena on

- perehdyttää omaan uskontoon
- perehdyttää suomalaiseen katsomusperinteeseen
- tutustuttaa muihin uskontoihin
- kasvattaa kunnioittamaan eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- auttaa ymmärtämään uskontojen kulttuurista ja inhimillistä merkitystä
- kasvattaa eettisyyteen ja auttaa ymmärtämään uskonnon eettistä ulottuvuutta.

Oppilaan tietojen ja taitojen kehittymistä arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi muodostaa kokonaisuuden, jossa oppilas saa eri tavoin palautetta oppimisestaan ja edistymisestään. Arvioinnin keskeisiä keinoja ovat opettajan ja oppilaan käymät keskustelut, palautteet ja arvostamat oppimistehtävistä ja kokeista sekä oppilaan itsearviointitehtävät. Oppimista ja opiskelutaitoja voidaan arvioida myös yhdessä koko opetusryhmän kesken.

Uskonnon opetuksen keskeisiä työtapoja ovat havaintojen tekeminen ja ilmaisu, tiedonhaku- ja tuottamistehtävät, kerronta, opetuskeskustelu, pohdinta, perustelu, tutkivat projektit sekä opitun soveltaminen eri tavoin.

Uskonnon opetus liittyy keskeisimmin valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin aihekokonaisuuksiin Ihmisenä kasvaminen sekä Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys.

VUOSILUOKAT 1-5

Katolisen uskonnonopetuksen ydintehtävä on vuosiluokilla 1-5 auttaa oppilasta löytämään itsensä katolilaisena kirkossaan ja ympäristössään. Tietojen, taitojen ja kokemusten kautta oppilaalle tarjotaan aineksia hänen oman maailmankatsomuksensa rakentamiseen ja moraalisesti vastuuntuntoiseksi ihmiseksi kasvamiseen.

1. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii, että kirkon jäseneksi tullaan kasteessa
- tutustuu keskeisiin päivittäisiin rukouksiin
- tutustuu Jeesuksen elämän päätapahtumiin sekä elämän syntyyn Raamatun mukaan
- oppii tunnistamaan kirkkovuoden suuret juhla-ajat
- opettelee hyvän ja pahan tunnistamista ja siitä tehtäviä johtopäätöksiä
- tiedostaa, että hänen koulussaan ja lähiympäristössään on muihin kirkkoihin ja uskontoihin kuuluvia oppilaita

KESKEISET SISÄLLÖT

Avainsana: KATSELEMINEN.

Kirkon jäsenenä

- Oppilaan oman kaste

Kirkon liturgisesta elämästä ja rukouksista

- Päivittäisistä rukouksista: ristinmerkki, Isä meidän, Terve Maria ja Kunnia

Raamattu pyhänä kirjana

- Raamatun osat: Vanha ja Uusi testamentti
- *Jeesuksen elämän päätapahtumia*: enkelin ilmoitus, Jeesuksen syntymä, tietäjien vierailu, Jeesuksen lapsuus, Jeesuksen tulo Jerusalemiin, viimeinen ateria, Jeesuksen kuolema ja ylösnousemus; *ihmisten kohtaamisia*: Jeesus siunaa lapsia, tyynnyttää myrskyn, parantaa sokean Bartimaioksen; *opetusta*: hyvä paimen -vertaus
- Isä Jumala on luonut maailman ja antanut elämän; ensimmäisten ihmisten tekemä valinta
- Kuningas Daavid, Jeesuksen esi-isä
- Joosef ja hänen veljensä

Kirkkovuosi

- Joulun vietto ja loppiainen
- Pääsiäisen vietto

Moraalinen kasvaminen

- Hyvän ja pahan erottaminen, syntiinlankeemus 2. ja 7. käsky
- Anteeksisaaminen ja –antaminen, 8. käsky

Ympäröivä uskonnollinen maailma

- Oman koulun eri kirkkoihin ja uskontoihin kuuluvien oppilaiden kohtaamista

2. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tietää, mihin seurakuntaan hän kuuluu
- tutustuu messuun pääpiirteissään
- tutustuu syvemmin Jeesuksen elämään
- tutustuu syvemmin kirkkovuoden suuriin juhla-aikoihin
- opettelee ymmärtämään itsekkyyden ja yhteisen hyvän eroa
- tietää, että muillakin on uskonnollisia juhlia

KESKEISET SISÄLLÖT

Avainsana: KUULUMINEN

Kirkon jäsenenä

- Omaan seurakuntaan ja seurakunnan kirkkoon tutustuminen

Kirkon liturgisesta elämästä ja rukouksista

- Messun pääosien (Raamatun lukeminen ja eukaristian vietto) tunnistaminen

Raamattu pyhänä kirjana

- *Jeesuksen lapsuus*: Jeesuksen temppeliin tuominen, 12-vuotiaana temppelissä; *Pelastaja*: pahan ja kuoleman voittaja; *ihmisten kohtaamisia*: Pietari sekä Andreas ja Johannes Martta ja Maria, Sakkeus; *opetusta*: rukous

- Samuelin kutsuminen
- Raamatun käytön opettelua

Kirkkovuosi

- Adventin ja joulun sekä paaston ja pääsiäisen vieton syventämistä

Moraalinen kasvaminen

- Hyvän ja pahan kysymyksiä, esimerkkejä
- Oman hyvän ja yhteisen hyvän hahmottamista, 3. ja 4. käsky

Ympäröivä uskonnollinen maailma

- Miten muut viettävät uskonnollisia juhlia

3. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tutustuu omaan seurakuntaansa ja sen elämään
- tutustuu syvemmin pyhän messun viettoon sekä joihinkin sakramentteihin
- oppii lisä Jeesuksen elämästä ja hänen kohtaamistaan ihmisistä sekä hänen opetuksestaan
- tuntee oman suojeluspyhimyksensä sekä seurakuntansa nimikkopyhän
- tietää omastatunnosta
- tutustuu 10 käskyyn, rakkauden käskyyn ja kirkon käskyihin

KESKEISET SISÄLLÖT

Avainsana: KASVAMINEN.

Kirkon jäsenenä

- Oman seurakunnan elämän ja liturgian tunteminen syvenee.
- Oppilas kohtaa papin ja alkaa hahmottaa hänen tehtävänsä.
- Oppilas alkaa opetella ekumeenista ajattelua

Kirkon liturgisesta elämästä ja rukouksista

- Messun rakenteen tunteminen ja vastausten osaaminen.
- Eukaristian ja parannuksen sakramentteihin ja papiksi vihkimiseen tutustuminen.
- Apostoliseen uskontunnustukseen tutustuminen

Raamattu pyhänä kirjana

- Neitsyt Marian vierailu Elisabetin luona
- Johannes Kastajan syntymä
- *Jeesuksen kutsu* opetuslapsilleen ja muille seuraajilleen; *ihmisten kohtaamisia*: Kaanan häät, nälkäisten ruokkiminen, ylösnousseen ilmestymisiä; *opetuskertomuksia*: laupias samarialainen, armahtava isä

Kirkkovuosi

- Suurten juhla-aikojen syventelyä
- Oppilaan oma suojeluspyhimys ja oman seurakunnan nimikkopyhä

Moraalinen kasvaminen

- Omantunnon tutkisteleminen tutustumisen ja parannuksen tekemisen pohtiminen
- Käskyt moraalisen kasvamisen perustana

4. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tutustuu oman hiippakunnan syntyyn ja vaiheisiin
- syventää tietojaan sakramenteista ja niiden raamatullisista juurista sekä tutustuu ruusukon ja ristintien hartauksiin
- tutustuu Jumalan kansan historiaan Vanhassa ja Uudessa testamentissa
- alkaa hahmottaa kirkkovuoden rakennetta sekä tutustuu Neitsyt Marian ja apostolien juhliin
- tutkii Raamatun esimerkkejä hyvän ja pahan kysymyksistä
- tutustuu juutalaisiin ja muslimeihin, jotka myös ovat ”Abrahamin lapsia”

KESKEISET SISÄLLÖT

Avainsana: TUNTEMINEN

Kirkon jäsenenä

- Omaan hiippakuntaan tutustuminen: kristinuskon tulo ja vakiintuminen Suomeen, katolisen kirkon varhaisia vaiheita Suomessa
- Nykyisen Helsingin katolisen hiippakunnan synty ja rakenne

Kirkon liturgisesta elämästä ja rukouksista
Sakramenttien raamatullisista juurista
Ruusukorukoukseen ja ristintien hartaudet

Raamattu pyhänä kirjana

- Israelin kansan vaiheita: patriarkat, Egyptin pakkotyö ja siitä vapautuminen, kuninkaita ja profeettoja
- *Jeesuksen toiminta*: kaste, julistus Jumalan valtakunnasta, sairaiden parantamisia; Jeesus ja Pietari
- Kirkon synty ja apostolien toimintaa

Kirkkovuosi

- Kirkkovuoden rakenteen hahmottaminen
- Neitsyt Marian ja apostolien juhlapäiviä

Moraalinen kasvaminen

- Raamatun esimerkkejä hyvän ja pahan kysymyksistä: fariseus ja publikaani, sairaiden parantaminen sapattina, Jeesuksen kuolema; kuningas Daavidin taisteluja

Ympäröivä uskonnollinen maailma

- Juutalaisuus ja islam suhteessa kristinuskoon

5. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- laajentaa näkemystään katolisesta kirkosta maailmankirkkona

- tutustuu liittymisen sakramentin liturgioihin ja historiaan (kaste, vahvistus ja eukaristia) sekä syventää tietojaan parannuksen sakramentista
- tutustuu syvemmin vanhan ja uuden liiton merkitykseen ja tehtävään
- syventää tietouttaan kirkkovuodesta
- tutustuu pyhimykseksi julistamiseen ja hiippakunnan pyhimyskalenteriin
- tutkii synnin olemusta ja lajeja ja ihmisen kutsumusta pyhyyteen
- tietää ortodoksisen ja luterilaisen kirkon elämästä ja ekumeniasta

KESKEISET SISÄLLÖT

Avainsana: LIITTYMINEN

Kirkon jäsenenä

- Oma hiippakunta osana maailmankirkkoa
- Katolisen kirkon suhteesta muihin kristittyihin

Kirkon liturgisesta elämästä ja rukouksista

- Liittymisen liturgioita ja niiden historiaa: kaste, vahvistus, eukaristia sekä parannuksen sakramentin syventelyä
- hiippakunnan pyhimyskalenteri

Raamattu pyhänä kirjana

- Ihmisen luominen ja syntiinlankeemus
- Vanhan testamentin liiton kansa: Nooa, Abraham, Mooses, kuninkaita, profeettoja
- Uuden testamentin liiton kansa: Jeesuksen opetusta, apostolien toimintaa ja alkuseurakunnan elämää, apostoli Paavali

Kirkkovuosi

- Kirkon liturgisen vuoden täydentyminen

Moraalinen kasvaminen

- Synnin olemuksesta ja lajeista

Ympäröivä uskonnollinen maailma

- Ortodoksisen ja luterilaisen kirkon elämää Suomessa

Työtavoista

Katolisen uskonnon vuosiluokkien 1-5 opetukselle ominaisia työtapoja ovat

- opettajan kerronta
- keskustelu
- Raamattuun tutustumiseen liittyvät tehtävät
- draama Raamatun tapahtumiin tai pyhien elämään liittyvänä sekä sosiaalisten tilanteiden hahmottamisena
- askartelu/piirtäminen/värittäminen, aiheina: seimi, Raamatun tapahtumat ja henkilöt, adventtikynttilät, ruusukko, ristintie sekä oppilaan oma kokemusmaailma
- hengellisten laulujen laulaminen ja kirkollisen musiikin kuunteleminen

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas tuntee keskeiset asiat katolisesta uskosta ja kirkosta

Oppilas

- tietää, että hän on katolilainen ja kuuluu katoliseen kirkkoon
- tuntee oman seurakuntansa elämää, osaa sijoittaa seurakuntansa osaksi hiippakuntaa ja maailmankirkkoa
- tuntee pyhän messun
- tietää sakramentit ja keskeisiä rukouksia.

Oppilas tuntee Raamatun keskeisiä henkilöitä ja tapahtumia

Oppilas

- tuntee Jeesuksen elämänvaiheet, opetuksen pääkohtia sekä ihmetekoja
- tietää vanhan ja uuden liiton käsitteet ja päähenkilöt
- tuntee Raamatun perusrakenteen ja osaa etsiä Raamatun kohdat.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee kirkkovuoden rakenteen, suuret juhla-ajat ja niiden valmistusajat
- tietää, miten hänen tulisi elää katolilaisena
- tietää pyhimysten merkityksestä kirkossa ja katolilaisen elämässä.

Oppilas tietää oman uskontonsa sekä lähiympäristönsä uskontoja

Oppilas

- tietää oman perheensä ja sukunsa uskonnollisen taustan
- tuntee oman perheensä kirkkoa tai kirkkoja
- tietää, mitä uskontoja ja elämännäkemyksiä hänen ympäristössään esiintyy.

VUOSILUOKAT 6-9

Katolisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 6-9 on auttaa oppilasta hänen oman uskonnollisen perinteensä ymmärtämisen syventämisessä ja laajentamisessa sekä ohjata häntä muiden uskontojen luonteen ja merkityksen lisääntyvään tuntemiseen ja siten tukea oppilaan oman maailmankatsomuksen ja moraalisen näkemyksen rakentumista.

6. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tutustuu hengellisen elämän kehitykseen katolisessa kirkossa Suomessa
- tutustuu katolisen kirkon historian päätapahtumiin Suomessa
- tutkii katolisen kirkon suhdetta ekumeeniseen ajatteluun eri aikoina
- tutustuu Suomalaiseen katsomusperinteeseen ja uskonvapauden kehitykseen Suomessa
- tutustuu Suomen nykyiseen uskontotilanteeseen
- tutustuu kirkkorakennukseen ja kirkolliseen taiteeseen
- tutustuu kirkolliseen musiikkiin ja sen kehitykseen

KESKEISET SISÄLLÖT

Avainsana: JUURTUMINEN

Liturgia ja uskonoppi

- messujen ja kirkollisten toimitusten kehitystä Suomessa
- hartauksien ja perinteisten rukousten kehitystä Suomessa
- kirkkorakennus ja kirkollinen taide
- kirkollinen musiikki

Kirkon historiaa

- kirkon historiaa Suomessa
- uskonnonvapaus Suomessa
- pyhiinvaelluksia Suomessa ja muualla

Muut kristityt ja ekumeeninen liike

- katolisen kirkon ja muiden kristittyjen kohtaaminen eri aikoina

Maailmanuskonnot

- uskonnonvapauden vaikutus uskontojen asemaan Suomessa

7. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tutkii katolisen kirkon elämää eri aikoina ja rakentaa itselleen näkemystä kirkon historiasta ja sen merkityksestä
- tutustuu suuriin uskontoihin pääpiirteissään; tietää kirkon käymästä dialogista uskontojen kanssa

KESKEISET SISÄLLÖT

Avainsana: KOHTAAMINEN

Kirkon historiaa

- kirkon historian päätapahtumia ja linjauksia
- kirkon liturgisen vuoden kehitystä eri aikoina
- kirkon ja yhteiskunnan suhteista ja vuorovaikutuksesta

Maailmanuskonnot

- juutalaisuuden, islamin ja Intian uskontojen syntyä ja elämää pääpiirteissään sekä niiden kulttuurista vaikutusta
- uskontojen välisen dialogin perusteita: Assisin rauhanrukoukset, dialogi Suomessa

8. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- täydentää Raamatun ja Tradition tuntemustaan
- täydentää tietämystään uskon ja kristillisen elämän perusasioista
- tutustuu uskonnolliseen kirjallisuuteen

KESKEISET SISÄLLÖT

Avainsana: SISÄISTÄMINEN

Raamattu

- Raamatun synty ja rakenne
- Vanhan testamentin tuntemuksen täydentämistä: alkukertomukset, profeettoja
- Uuden testamentin tuntemuksen täydentämistä: Markuksen evankeliumi ja kirjeitä
- Raamatun ja Tradition suhde sekä Raamatun käyttö

Liturgia ja uskonoppi

- kokonaiskuvan saaminen sakramenteista
- uskonopin keskeisten kohtien hahmottaminen: Kolmiyhteinen Jumala, spiritualiteetti, kuolema ja iankaikkinen elämä

Kirjallisuus

- kirkollisen ja uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeja
- yhden kirjan lukeminen ja referoiminen

9. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- laajentaa ja syventää näkemystään moraalista ja sen merkityksestä
- tarkastelee muita kirkkoja ja kristillisiä yhteisöjä ja opettelee kohtaamaan niiden jäseniä ekumenian hengessä

KESKEISET SISÄLLÖT

Avainsana: ELÄMINEN

Moraaliopetus

- käskyjen ja hyveiden tuntemus
- kirkon opetus synnistä ja sen olemuksen pohdintaa yksilön, kirkon ja yhteiskunnan kannalta.
- seksuaalisuuteen, avioliittoon ja perheeseen liittyviä moraalikysymyksiä

Muut kristityt ja ekumeeninen liike

- ekumenian periaatteiden tuntemusta
- Suomen ekumeenisen neuvoston toimintaan tutustumista
- Suomessa toimivien kristillisten kirkkojen ja yhteisön tuntemusta pääpiirteissään

Työtavoista

Katolisen uskonnon vuosiluokkien 6-9 opetukselle ominaisia työtapoja ovat

- opetuskeskustelu
- Raamatun ja kirkollisten kirjojen tutkiminen ja niihin liittyvät tehtävät
- ryhmätyöt
- esitelmät ja referaatit
- musiikin kuunteleminen ja toteuttaminen mahdollisuuksien mukaan
- kirkolliseen ja uskonnolliseen taiteeseen tutustuminen
- vierailut kirkollisiin ja muihin näyttelyihin ja tapahtumiin

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas tuntee omat juurensa katolisessa kirkossa Suomessa

Oppilas

- tuntee pääpiirteissään katolisen kirkon historiaa Suomessa
- tietää Suomessa toimivat ja toimineet luostarit ja sääntökunnat
- osaa pohtia uskonnonvapautteen kuuluvia asioita.

Oppilaalla on valmius hankkia syventävää tietoa katolisesta uskosta

Oppilas

- on muodostanut itselleen yleiskuvan kirkon opista ja elämästä
- tuntee katolisen kirkkovuoden kehitystä ja historiaa sekä pyhiinvaellusperinnettä
- tietää Raamatun ja kirkon käskyt ja osaa hahmottaa niiden mukaista elämää.

Oppilas tuntee Raamatun ja Tradition synnyn ja keskeisen sisällön

Oppilas

- tietää Raamatun, Tradition ja opetusviran suhteesta
- tuntee Vanhan ja Uuden testamentin sisältöä ja kirjoittajia
- tuntee Markuksen evankeliumin pääpiirteissään.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee katolisen kirkon vaiheet pääpiirteissään Suomessa ja maailmassa
- tuntee kirkollista taidetta, musiikkia ja kirjallisuutta
- tuntee ekumeenisen liikkeen tarkoituksen ja ekumeniaa Suomessa.

Oppilas tuntee maailmanuskontoja

Oppilas

- ymmärtää uskonnon merkityksen ihmiselle
- tunnistaa suuret maailmanuskonnot
- tuntee uskontojen välisen dialogin periaatteita.

7.3.9.3.2 *Islamin usko*

Uskonnon opetuksessa tarkastellaan elämän uskonnollista ja eettistä ulottuvuutta oppilaan oman kasvun ja identiteetin näkökulmasta sekä laajempaan yhteiskunnallisena ilmiönä. Uskontoa käsitellään yhtenä inhimillisen kulttuurin vaikuttavana pohjavirtana. Uskonnon opetuksessa korostetaan oman uskonnon tuntemista sekä valmiutta kohdata muita uskontoja ja katsomuksia, etenkin suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttavia katsomuserinteitä. Muita uskontoja tarkastellaan niiden omista lähtökohdista käsin.

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaalle tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa aineksia identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. Opetus antaa valmiuksia kohdata uskonnollinen ja eettinen ulottuvuus omassa ja yhteisön elämässä. Opetuksen tavoite on uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

Opetuksen tavoitteena on

- perehdyttää omaan uskontoon
- perehdyttää suomalaiseen katsomuserinteeseen
- tutustuttaa muihin uskontoihin
- kasvattaa kunnioittamaan eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- auttaa ymmärtämään uskontojen kulttuurista ja inhimillistä merkitystä
- kasvattaa eettisyyteen ja auttaa ymmärtämään uskonnon eettistä ulottuvuutta.

Oppilaan tietojen ja taitojen kehittymistä arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi muodostaa kokonaisuuden, jossa oppilas saa eri tavoin palautetta oppimisestaan ja edistymisestään. Arvioinnin keskeisiä keinoja ovat opettajan ja oppilaan käymät keskustelut, palautteet ja arvot sanat oppimistehtävistä ja kokeista sekä oppilaan itsearviointitehtävät. Oppimista ja opiskelutaitoja voidaan arvioida myös yhdessä koko opetusryhmän kesken.

Uskonnon opetuksen keskeisiä työtapoja ovat havaintojen tekeminen ja ilmaisu, tiedonhaku- ja tuottamistehtävät, kerronta, opetuskeskustelu, pohdinta, perustelu, tutkivat projektit sekä opitun soveltaminen eri tavoin.

Uskonnon opetus liittyy valtakunnallisissa perusteissa määriteltyihin aihekokonaisuuksiin, keskeisimmin aihekokonaisuuksiin Ihmisenä kasvaminen sekä Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys.

VUOSILUOKAT 1-2

Yleistä

Islamin opetuksessa korostetaan islamin maailmanlaajuisuutta ja pyritään tukemaan oppilaan kasvua uskonnollisesti ja eettisesti vastuuntuntoiseksi ihmiseksi.

Tavoitteet

Oppilas

- oppii islamin merkityksen ihmiskunnalle ja yksilölle.
- vahvistaa muslimin identiteettiään perehtymällä Allahin luoman maailman moninaisuuteen.
- oppii islamin peruskäsitteet.
- oppii muutaman luvun Koraanista: al-Fātiha, al-Ihlās.
- tutustuu keskeisten profeettojen elämään: Adam (Aatami), Nuh (Noa), ja sen kautta vahvistaa itseluottamustaan.
- tutustuu profeetta Muhammadin elämään.

- tutustuu islamilaisiin juhlapyyhiin ja ymmärtää niiden vaikutuksen islamilaisessa yhteiskunnassa.
- tutustuu moskeijaan ja sen keskeiseen rooliin.
- oppii käyttäytymistapoja muslimina: ruokailutavat, tervehdyssäännöt, puhutavat, jne.
- tutustuu ympäröiviin uskontoihin ja erityisesti kristinuskon asemaan Suomessa.

Keskeiset sisällöt

- Islamin uskon merkitys muslimin elämässä
- Allahin ominaisuudet
- Koraani: al-Fātiha ja lyhyet suurat (al-Ihlās, al-Falaq, an-Nās)
- Islamin viisi peruspilaria, rukous ja paasto
  - uskontunnustus
  - rukoukseen kutsu ja rukoukseen valmistautuminen
  - perjantairukous
  - paastoaminen: miten ja keiden velvollisuus jne.
- Profeetta Muhammadin (saas) elämäkerta
- Profeettojen elämäkerta: Adam (Aadam), Nuh (Noa) ja Ibrāhim (Abraham)
- Islamilaiset juhlat / islamilainen kalenteri
- Moskeijan arkkitehtuuri
- Käyttäytyminen
  - luottamus
  - rehellisyys
  - kärsivällisyys
  - lupauksen pitäminen
  - hyvät puhutavat
  - ruokailutavat
- Tutustuminen oppilaiden lähipiirissä oleviin uskontoihin

VUOSILUOKAT 3-5

Tavoitteet

Oppilas

- perehtyy Koraanin keskeisiin opetuksiin ja muihin lukuihin: esim. an-Nasr, al-Kāfirun, al-Kauthar, al-Mā'un ja Quraish
- oppii uskonnon pilarit
- oppii islamin viisi peruspilaria
- oppii tarkemmin kolme ensimmäistä pilaria: uskontunnustus, rukous ja paasto
- oppii lisää käyttäytymistapoja
- tutustuu profeetta Muhammadin elämän pääpiirteisiin
- saa lisää esimerkkejä profeettojen elämästä. Mikä on heidän yhteinen ja keskeinen tehtävänsä
- tutustuu profeetta Muhammadin Haditheihin
- tutustuu alustavasti suomalaiseen katsomusperinteeseen ja suuriin maailmanuskontoihin
- oppii halal ja haram- käsitteet
- oppii esimerkkejä halalista ja haramista

Keskeiset sisällöt

- Islamin viisi peruspilaria yleisesti (uskontunnustus, rukoussäännöt, almujen anto, paasto, pyhiinvaellus)
- Rukoussäännöt:
  - tärkeys
  - merkitykset
  - historia
  - vaikutus
  - ehdot
  - harjoittaminen
- Uskon pilarit (arkan al-imān)
  - usko Allahiin
  - usko enkeleihin
  - usko pyhiin kirjoihin
  - usko profeettoihin
  - usko viimeiseen päivään
  - usko sallimukseen (al-Qadar)
- Koraanin opetuksiin tutustuminen: lyhyet suurat: an-Nasr, al-Kāfirun, al-Kauthar, al-Mā'un ja Quraish
- Profeetta Muhammadin elämäkerta
  - profeetta Muhammadin lapsuus ja nuoruus
  - Islamin alkuvaiheita Mekassa
  - profeetta Muhammadin muutto Mekasta Medinaan (Al-Hijra) ja islamilaisen valtion perustaminen
  - perimätiedon opetukset (5-10 lyhyttä hadithia)
- Hyvä ja arvokas käyttäytyminen
  - vastuullisuus
  - toisten ihmisten huomioonottaminen, vanhempien kunnioittaminen,
  - köyhien ja heikkojen auttaminen, vieraanvaraisuus, ystävällisyys
  - rehellisyys
  - oppimisen kunnioittaminen
  - uskonnolliset lausumat eri tilanteissa
- Sallittu ja kielletty Islamissa (Halal – Haram)
  - ruoka
  - juomat
  - päihteet
  - uhkapeli
- Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma:
  - islamin, juutalaisuuden ja kristinuskon yhteisiä ja erilaisia piirteitä
- Elämää islamilaisessa uskonnollisessa yhteiskunnassa:
  - islamilaisen kalenterin tärkeimmät tapahtumat
  - islamin uskonnollisia juhlia esim. pyhiinvaelluksen päättymisjuhla
  - (uhrijuhla 'Id al-Adha), paaston päättymisen juhla ('Id al-Fitr). Juhliin
  - liittyviä sisältöjä ja tapoja
  - perjantairukous
- Profeettojen Ismail, Ishāk, Yākup ja Yusuf elämäkerrat

Oppilas tuntee keskeiset asiat Koraanista ja islamista siten, että voi käyttää oppimaansa tiedon hankkimiseen

Oppilas

- tuntee Koraanin lyhyitä lukuja ja profeetta Muhammedin opetuksia
- tietää islamin peruspilarit
- ymmärtää pääpiirteissään islamin syntytahtumat
- tuntee jumalanpalveluksen (Ibadan) merkityksen osana muslimin elämää
- tuntee islamin uskonnollisia juhlia ja niiden sisältöjä ja tapoja

Oppilas alkaa hahmottaa uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollisen kielenkäytön luonnetta
- tunnistaa uskonnollisia symboleja, käsitteitä ja kielikuvia
- näkee uskontojen vaikutuksia omassa elämässään ja lähiympäristössään.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- hahmottaa alustavasti uskonnon ja tiedon perusluonnetta
- osaa tarkastella itselleen läheisiä elämäntilanteita
- pystyy ikäkauttansa vastaavasti hahmottamaan omaa maailmankatsomustaan

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee eettiseen pohdintaan
- tunnistaa moraaliseen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä ja ottaa niitä huomioon omassa elämässään.

VUOSILUOKAT 6-9

Tavoitteet

Oppilas

- oppii näkemään uskonnon vaikutuksen omassa ja muiden elämässä
- oppilas vahvistaa ja syventää identiteettiään muslimina
- tutustuu laajemmin islamin opetukseen
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- osaa arvostaa itseään vähemmistön edustajana sekä kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- tuntee islamin moraalioopin perusteet ja osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa
- tuntee Suomen uskontotilanteen ja sen juuret

Keskeiset sisällöt

- Suomen uskontotilanne ja sen juuret
- Islamin näkökulma. Islam ja itsenäinen ajattelu: Islam rohkaisee ihmistä käyttämään omaa järkeään (Islamissa ei ole papistoa)
- Syvät tiedot viidestä pilarista
- Koraani: al-Fil, al-Humaza, al-Takāthur, al-Qāri'a, al-Ādijāti-suurat, Ayat al-Kursi, selitykset ja merkitykset
- Islamilainen yhteiskunta profeetta Muhamman kuolemaan asti

- Profeetan opetukset (hadith) koskien yhdyskunnan kiinnevoimaa ja muslimien velvollisuus toivoa hyvää muille. Muslimien suhtautumista erilaisiin ajatuksiin ja ihmisryhmiin.
  - aikomus (niyya) (hadith)
  - hyvän tekeminen (al-ihsān) (hadith)
  - toden puhuminen (al-sidq) (hadith)
  - maailman loppu (al-kiyama) (hadith)
  - äitien asema (hadith)
- Profeetta Muhammadin neljä tärkeintä seuraajaa: (Abu Bakr, Omar Bin Al-Khattab, Osman Bin Affaan, Ali Bin Abi Taaleb)
- Islam ja perhe (avioliitto)
- Naisen asema islamissa
- Islam ja talouselämä
- Islamilainen yhteiskunta (islamilainen umma)
- Hyvät islamin arvot Koraanista ja sunnasta
- Ihmisen velvollisuudet Jumalan (Allahin) luomakuntaa kohtaan, kunnioitus kaikkia resursseja kohtaan riippumatta omistajasta (kaikki kuuluu lopulta Jumalalle)
- Tutustuminen maailmanuskontoihin. Keskeisten maailmanuskontojen levinneisyys ja kokosuhteet ja uskonnollisen elämän pääpiirteet
- Islam ja taide (sallittu/kielletty)

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas kykenee hankkimaan syventävää tietoa islamista

Oppilas

- tuntee Koraanin keskeistä sisältöä ja profeetta Muhammedin opetuksia
- tuntee islamin syntytahtumat ja hallitsee islamin uskonnon muotoutumisen keskeisiä vaiheita
- tuntee islamin opin ja elämän keskeisiä asioita
- tietää suomalaisesta uskonnollisuudesta ja katsomusperinteestä

Oppilas ymmärtää uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollista ajattelua sekä uskonnollisen kokemuksen ja käyttäytymisen luonnetta
- tunnistaa uskontojen vaikutuksia Suomessa ja maailmassa
- tuntee maailmanuskontojen keskeisiä piirteitä
- arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee uskon ja tiedon perusluonteen sekä niiden keskinäisen suhteen
- hahmottaa oman maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä
- kykenee keskustelemaan olemassaolon perimmäisistä kysymyksistä.

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee vastuulliseen eettiseen pohdintaan
- tunnistaa omien valintojensa ja tekojensa seurauksia.

7.3.9.3.3 *Buddhalainen uskonto*

Uskonnon opetuksessa tarkastellaan elämän uskonnollista ja eettistä ulottuvuutta oppilaan oman kasvun ja identiteetin näkökulmasta sekä laajempaan yhteiskunnallisena ilmiönä. Uskontoa käsitellään yhtenä inhimillisen kulttuurin vaikuttavana pohjavirtana. Uskonnon opetuksessa korostetaan oman uskonnon tuntemista sekä valmiutta kohdata muita uskontoja ja katsomuksia, etenkin suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttavia katsomuserinteitä. Muita uskontoja tarkastellaan niiden omista lähtökohdista käsin.

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaalle tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa aineksia identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. Opetus antaa valmiuksia kohdata uskonnollinen ja eettinen ulottuvuus omassa ja yhteisön elämässä. Opetuksen tavoite on uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

Opetuksen tavoitteena on

- perehdyttää omaan uskontoon
- perehdyttää suomalaiseen katsomuserinteeseen
- tutustuttaa muihin uskontoihin
- kasvattaa kunnioittamaan eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- auttaa ymmärtämään uskontojen kulttuurista ja inhimillistä merkitystä
- kasvattaa eettisyyteen ja auttaa ymmärtämään uskonnon eettistä ulottuvuutta.

Oppilaan tietojen ja taitojen kehittymistä arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi muodostaa kokonaisuuden, jossa oppilas saa eri tavoin palautetta oppimisestaan ja edistymisestään. Arvioinnin keskeisiä keinoja ovat opettajan ja oppilaan käymät keskustelut, palautteet ja arvot sanat oppimistehtävistä ja kokeista sekä oppilaan itsearviointitehtävät. Oppimista ja opiskelutaitoja voidaan arvioida myös yhdessä koko opetusryhmän kesken.

Uskonnon opetuksen keskeisiä työtapoja ovat havaintojen tekeminen ja ilmaisu, tiedonhaku- ja tuottamistehtävät, kerronta, opetuskeskustelu, pohdinta, perustelu, tutkivat projektit sekä opitun soveltaminen eri tavoin.

Uskonnon opetus liittyy keskeisimmin valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin aihekokonaisuuksiin Ihmisenä kasvaminen sekä Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys.

Vuosiluokat 1. - 5.

Buddhalaisen uskonnonopetuksen ydintehtävä vuosiluokilla 1 - 5 on aineksien tarjoaminen oppilaan maailmankatsomuksen rakentumiseksi. Opetuksessa tutustutaan oppilaita ympäröivään uskonnolliseen ja katsomukselliseen maailmaan tietojen ja omien kokemusten kautta, perehdytään buddhalaisuuden keskeisiin opetuksiin sekä rohkaistaan oppilaita eettiseen arviointiin ja vastuullisuuteen.

Tavoitteet

Oppilas

- selkeyttää ja vahvistaa omaa uskonnollista ja kulttuurista identiteettiään
- tutustuu buddhalaisuuden keskeisiin opetuksiin
- perehtyy buddhalaiseen etiikkaan ja oppii pohtimaan omasta elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä
- tutustuu buddhalaisuuden kirjoon Suomessa

- tutustuu muihin elinpiirinsä uskontoihin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin

Sisällöt

- Buddha
  - elämäntarina, esim. Viiden Buddhan mandala, esim. Padmasambhava
  - Bodhisattvoja, esim. Avalokiteshvara, Maitreya
- Kolmiosainen polku
  - etiikka: mielentila etiikan ohjenuorana
    - viisi ohjetta
  - meditaatio: suoraa työskentelyä mielen kanssa
    - tarkkaavaisuus
    - hengityksen tarkkaaminen
    - positiivisten tunteiden kehittäminen
    - mielikuvaharjoituksia
  - viisaus:
    - kolme ehdonvaraisen olemassaolon tunnusmerkkiä
    - neljä jaloa totuutta käytännönläheisesti
    - syyt ja seuraukset (karma), ihmisten välinen vuorovaikutus
- Sangha
  - Buddhan seuraajia, tarinoiden kautta
  - Arya sangha, valaistuneiden yhteisö
  - Sangha henkisenä yhteisönä: munkit, nunnat ja maallikot
- Buddhalainen symboliikka ja taide
  - alttari- ja muu symboliikka,
  - thankat, patsaat
  - buddhalainen musiikki: moderni ja perinteinen
- Buddhalaisia juhlia ja rituaaleja
- Buddhalaisia temppeleitä ja pyhiä paikkoja
- Buddhalaisuuden kehittyminen yleispiirteissään
  - varhaisbuddhalaiset ja luostarien alkuperä
  - Theravada
  - Mahayana ja bodhisattva - ihanne
  - Vajrayana
- Buddhalaisuus Suomessa
- Oppilaiden kohtaamat katsomukset ja uskonnot Suomessa ja maailmalla

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. luokan päättyessä

Oppilas tuntee buddhalaisuutta

- tuntee buddhalaisuuden keskeisiä opetuksia
- osaa hankkia tietoa buddhalaisuudesta Suomessa ja maailmalla
- tietää Suomen buddhalaisista yhteisöistä

Oppilas hahmottaa uskontoa ilmiönä

- ymmärtää uskonnollisen kielenkäytön luonnetta
- tunnistaa uskonnollisia symboleja, käsitteitä ja kielikuvia
- näkee uskonnon vaikutuksia omassa elämässään ja lähiympäristössään

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

- osaa tarkastella itselleen läheisiä elämänskysymyksiä
- pystyy ikäkauttaan vastaavasti hahmottamaan maailmankatsomustaan

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

- kykenee eettiseen pohdintaan
- tunnistaa moraaliseen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä ja ottaa niitä huomioon omassa elämässään

Oppilas tuntee lähiympäristönsä uskontoja ja katsomuksia

- tuntee lähiympäristössään olevia uskonnollisia yhteisöjä ja kirkkoja
- tuntee lähiympäristössään olevia ei-uskonnollisia katsomuksia

Vuosiluokat 6. - 9.

Buddhalaisen uskonnonopetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 6 - 9 on syventää ja laajentaa oppilaan ymmärtämystä oman uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten luonteesta ja merkityksestä. Näin tuetaan oppilaan oman maailmankatsomuksen ja eettisen näkemyksen rakentumista.

Tavoitteet

Oppilas

- selkeyttää ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään
- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää uskonnon merkitystä ihmiskunnalle ja yksilölle
- perehtyy buddhalaisuuden keskeisiin opetuksiin
- perehtyy buddhalaisuuden historiaan, kehitykseen ja sen merkitykseen ihmiskunnassa
- tutustuu buddhalaisuuden kirjoon Suomessa
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja buddhalaisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- perehtyy suomalaiseen katsomusperinteeseen
- tutustuu ei-uskonnollisiin katsomusperinteisiin pääpiirteissään

Keskeiset sisällöt

Buddhalaisuus

Buddha

- elämäntarina ja merkitys oman elämän kannalta
  - esim. Viiden Buddhan mandala
  - esim. Padmasambhava
- Bodhisattvoja
  - esim. Avalokiteshvara, Maitreya

3-osainen polku

- Etiikka:
  - buddhalainen ihmiskäsitys
  - eettisten periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, soveltaminen ja pohdinta
  - mielentila etiikan ohjenuorana
  - 5 ohjetta

- Meditaatio: suoraa työskentelyä mielen kanssa
  - meditaation tavoitteita
  - tarkkaavaisuus
  - hengityksen tarkkaaminen
  - positiivisten tunteiden kehittäminen - metta bhavana
  - pelkkä istuminen
  - oivalluksen kehittäminen meditaatiossa
  - visualisointimenetelmiä
- Viisaus:
  - viisauden merkitys buddhalaisuudessa
  - 3 ehdonvaraisen olemassaolon tunnusmerkkiä
  - 4 jaloa totuutta
  - jalo 8-osainen polku
  - 5 henkistä ominaisuutta
  - elämänpyörä
  - karma
  - bodhisattva - ihanne
  - valaistuminen

Sangha:

- Buddhan seuraajia ja eri perinteiden opettajia
- Aryasangha, valaistuneiden yhteisö
- Arkisangha - sangha henkisenä yhteisönä
  - munkit, nunnat ja maallikot

Buddhalainen symboliikka ja taide

- alttari- ja muu symboliikka,
- thankat, patsaat
- buddhalainen musiikki: moderni ja perinteinen

Buddhalaisia juhlia ja rituaaleja

Buddhalaisia temppeleitä ja pyhiä paikkoja

Buddhalaisuuden historiaa

- varhaisbuddhalaiset ja luostarien alkuperä
- Theravada ja Mahayana
- Mahayana ja bodhisattva - ihanne
- Vajrayana
- buddhalaisia koulukuntia
  - opetusten tutkiminen koulukuntien kautta
  - esim. jälleensyntymä, ehdonvarainen seuraamus, buddhaluonto jne.
- buddhalaisuuden levinneisyys maailmassa
- buddhalaiset valtiot
- buddhalaisuus lännessä
- buddhalaisuus Suomessa

Maailmanuskonnot

- keskeisten maailmanuskontojen levinneisyys, kokosuhteet ja uskonnollisen elämän pääpiirteet
- yhteyksiä ja eroja
- uskonnon ulottuvuudet ja vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin

Erilaisia maailmankuvia

- tieteellinen maailmankuva, materialismi, erilaiset yhteiskunnalliset näkemykset

Suomalainen katsomusperinne

- yleiskuva Suomen uskontotilanteesta, muita uskontoja ja uskonottomuus
- suomalaisen muinaisuskon kausi, kristinuskon tulo, katolinen keskiaika ja luterilaisen kirkon aika
- uskonnonvapaus

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas kykenee hankkimaan syventävää tietoa buddhalaisuudesta

Oppilas

- tuntee buddhalaisuuden keskeisiä opetuksia
- tuntee buddhalaisuuden historian keskeiset vaiheet
- tietää Suomessa olevia eri buddhalaisia yhteisöjä

Oppilas ymmärtää uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollista ajattelua sekä uskonnollisen kokemuksen ja käyttäytymisen luonnetta
- tunnistaa uskonnon vaikutuksia kulttuureissa eri puolilla maailmaa ja Suomessa
- tuntee maailmanuskontojen keskeiset piirteet
- arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä

Oppilas osaa käyttää uskonnollista ja katsomuksellista tietoa

Oppilas

- hahmottaa maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä
- tuntee erilaisia ihmisiä ohjaavia näkemyksiä
- kykenee keskustelemaan olemassaolon perimmäisistä kysymyksistä

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee vastuulliseen eettiseen pohdintaan
- tunnistaa omien valintojensa ja tekojensa seurauksia